

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

עלון הדרכה להוראת פרשת השבוע

ע"פ הגליונות של נחמה ליבוביץ

מטות מסעי(תשל"א)

ל"ה ט-ל"ד
רוצח בשגגה

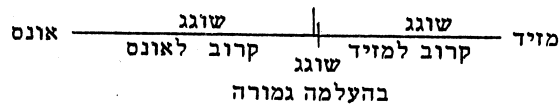
גליון זה אינו עוסק בפרשנות פסוקים ולא בעיון מדויק ומדוקדק של פרטי לשון וסגנון או של דיוקים ברש"י אלא רק במצוה בכללותה ובטעמי המצוה - ניסה לערי המקלט. ייטיב המזדה לעשות אם לפני גשתו לפתרון השאלות יעיין תחילה עם תלמידיו מה הם המקומות השונים בתורה שבהם מדובר בנושא זה:

יפתח במשפטים (שמות כ"א י"ג) ויסביר שכיון מובא ענין הרוצח בשגגה רק כבסוגרים, כי עיקר הפרשה כ"א י"ב - י"ז אינו אלא עברות אשר עונשם "מות יומת". משם יעבור אל שופטים (דברים יט א-י"ג) אשר שם ניתנת הדוגמא הממשית לרוצח בשגגה אשר דינו ישיבה בערי המקלט

אשר יבוא ביער לחטוב עצים ונדחזו ידו בגרוץ לכרות העץ ונשל הברזל מן העץ ומצא את רעהו ומת - הוא ינוס אל אחת הערים... (וע' גליונות שופטים תש"ך)

שאלה א' עוסקת בהבהרת המושגים העקריים הנוגעים לענינו: שגגה גמורה שגגה קרובה לאונס, שגגה קרובה לזדון.

מבחינה חנוכית יש להסביר ולחזור ולהדגיש לתלמידים, שאין "שגגה" הפוכה הגמור של "זדון", ולא כל מי שלא עשה יעשו בזדון ובכונה להרע - כבר חף הוא מפשע ואין להענישו. הפסוק יענש, החף מכל פשע, אין זה בשוגג הגמור אלא רק ה"אנוס". וזה יתכן רק אם היו תוצאות מעשהו לא ניתנות כלל לשער, והוא כמו "דבר פלא", שאין זה דבר הקבוע להיות ברוב העמים. אבל העושה מעשה אשר תוצאותיו גורמות נזק ואפשר היה לשער מראש שהתנהגות כזו או כיוצא בה עשויה להזיק "ודבר קרוב הוא להיות", אינו אלא שוגג קרוב למזיד ובוודאי ראוי הוא לעונש. ואף השוגג בהעלמה גמורה, דהיינו שמקומו באמצע בין מזיד לאנוס אף הוא אינו פטור מכל ענש, שברי אף נזהר והואיל שלא לפגע - לא היה פוגע. ניתן להסביר את דברי הרמב"ם ע"י ציור מעין זה.

יש להזהיר את הלומדים וביחוד את בני הנוער שלנו, ש"הסליחה, אני לא התכוונתי" אינה מוקנת שוב דבר. ולא די בכך שלא התכוונתי לפגוע, כי אינך פטור מלהתכונן שלא לפגוע.

השוגג הגמור שבו מדברת התורה, זה שחייב גלות בעיר המקלט, מפני שאין מעשהו חמור יותר ולחייבו ענש גלות, ושאין מעשהו קל יותר שאפשר יהיה לפוטר מכל ענש, כשוגג בזה הוא אותו שנותנה לנו התורה כדוגמא: הכורת עצים ברשות הרבים ונשל הברזל מן העץ. יכול היה על ידי אמצעי זהירות להמנע מתוצאות של אסון - לכך עונש יענש.